

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון מותאם

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק ראשון — הבנה והבעה — 50 נקודות

פרק א: הבנת הנקרא

פרק ב: כתיבה ממזגת

חלק שני — לשון — 50 נקודות

פרק א: שם המספר

פרק ב: תחביר

פרק ג: מערכת הצורות

יש לבחור באחד הפרקים

סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: 1. יש לקרוא את הטקסטים שבנספח ולענות על השאלות בגוף שאלון זה,

לפי ההוראות.

2. לכתיבת טיוטה אפשר להשתמש בעמודים האחרונים (23-24) של השאלון.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

חלק ראשון — הבנה והבעה (50 נקודות)

קרא את הטקסטים שבנספח המצורף, וענה על השאלות בפרקים שלפניך.
הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

פרק א: הבנת הנקרא (26 נקודות)

ענה על כל השאלות 1-4.

1. א. משלושת הטקסטים 1-3 שקראת עולה טענה משותפת.

נסח במשפט אחד או בשני משפטים את הטענה המשותפת.

(4 נקודות)

ב. בטקסט 1, שורות 56-57, העיתונאי מעיר לקן רובינסון: "ובכל זאת,

אנשים יצירתיים ומוצלחים רבים, ואפילו אתה, כולם תוצרים של
מערכת חינוך שלא טיפחה את היצירתיות שלהם, בלשון המעטה".

מהי המטרה של הערה זו בטקסט זה? הסבר. (4 נקודות)

2. א. לפניך ציטוט מ"שירי סוף הדרך" מאת לאה גולדברג.

לְמִדְנִי, אֱלֹהִי, בֶּרֶךְ וְהַתְפִּיל
עַל סוּד עֵלָה קָמַל, עַל נִגְה פְּרִי בָּשֵׁל,
עַל הַחֲרוּת הַזֹּאת: לְרֵאוֹת, לְחוּשׁ, לְנֶשֶׁם,
לְדַעַת, לְיַחַל, לְהַפְשֵׁל.

(מתוך גולדברג, ל'. **שירים**, כרך שני. בני ברק: ספריית פועלים, 1986)

על פי ציטוט זה, המשוררת מבקשת את היכולת לברך על כמה דברים, ובהם הכישלון. לפי **טקסט 1** ו**טקסט 2** שקראת, הסבר את החשיבות של עקרון הכישלון בתחום הלמידה. (4 נקודות)

ב. נסח עיקרון נוסף המוזכר בשניים מן הטקסטים שקראת, ועשוי

לתרום לתהליך הלמידה של התלמידים. (5 נקודות)

3. בטקסט 3 בשורות 14-19 הדובר מזכיר את המחשבים ואת הטלפון הנייד כדי להדגים טענה. נסח טענה זו. (4 נקודות)

4. נניח שבבית ספרך היו מתחילים ללמד על פי הערכים של תנועת המייקרים.

האם תעדיף ללמוד על פי הערכים של תנועת המייקרים או על פי שיטת ההוראה הפרונטלית הנהוגה כיום? נמק את תשובתך. (5 נקודות)

/המשך בעמוד 5/

פרק ב: כתיבה ממוזגת (24 נקודות)

ענה על שאלה 5.

5. נבחרת להשתתף בכינוס בנושא "החינוך במאה ה-21". על פי שלושת הטקסטים 1-3 שקראת, כתוב סקירה על **מצבה של מערכת החינוך כיום ועל הדרכים לקידומה**.
כתוב בהיקף של כ-300 מילים.
הקפד על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסופה (ביבליוגרפיה).
את הסקירה כתוב בעמודים 5-6 (תוכל להשתמש בעמודים 7-8 לכתובת טיוטה).

لا تكتفِ بهذه المنطقة

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

لا تكتسب هذه المنطقة

חלק שני – לשון (50 נקודות)

בחלק זה שלושה פרקים. עליך לענות על שני פרקים: על פרק א – חובה, ועל אחד מן הפרקים ב-ג.

פרק א: שם המספר – חובה (10 נקודות)

ענה על שאלה 6.

6. הקף את הצורה הנכונה של כל אחד משמות המספר במשפטים שלפניך.

- הפילוסופיה החינוכית של רובינסון מדגישה כי היצירתיות והחשיבה המקורית חיוניות לכלכלה ולחברה במאה העשרים ואחד / עשרים ואחת.

- סרטון שפורסם באתר "יוטיוב" ובו מוצגת המצאה חדשה זכה ליותר משלושים ושבעה אלף / שלושים ושבע אלף צפיות.

- בחמישה-עשר / בחמש-עשרה בספטמבר 2016 הגיעו מאות מייקרים לאירוע השנתי המרכזי של תנועת המייקרים בישראל שהתקיים בשדות ים.

- מדובר במרתון שאורכו חמישים ושניים / חמישים ושתיים שעות, ובמהלכו בנו המשתתפים פרויקטים טכנולוגיים מאתגרים.

- בשנה הבאה יתקיים בחיפה פסטיבל הסרטים השלושים ושלושה / שלושים ושלוש.

- בכינוס האחרון התפעלו המשתתפים מן העשייה בעשרים וארבעה / עשרים וארבעת המוסדות שהוצגו בו.

- השתתפתי בכינוס כזה כבר שלוש / שלושה פעמים.

- פְּנֵה ימינה בצומת הראשונה / הראשון.

- בעברית התקנית, לאחר המילה פי המשמשת להכפלה יבוא מספר

בצורת הנקבה / הזכר, לכן יש לומר, למשל, פי שישה / שש.

/המשך בעמוד 10/

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר ופרק ג – מערכת הצורות.
בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר או בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 7-11 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

7. א. לפניך משפט מורכב.

כותב המאמר חושב שמערכות החינוך כיום אינן יכולות להוציא מתוכן

בוגרים שימציאו המצאות חדשות.

(1) הקף את המשפט שתחימת הפסוקיות שבו נכונה.

• כותב המאמר חושב שמערכות החינוך כיום אינן יכולות

להוציא מתוכן בוגרים שימציאו המצאות חדשות.

• כותב המאמר חושב שמערכות החינוך כיום אינן יכולות

להוציא מתוכן בוגרים שימציאו המצאות חדשות.

(2) במשפט שהקפת, כתוב מעל כל פסוקית את תפקידה התחבירי.

את התפקידים בחר מן הרשימה שלפניך:

פסוקית נושא, פסוקית נשוא, פסוקית מושא, פסוקית לוואי

(שים לב: המשך סעיף א וסעיף ב בעמוד הבא.)

/המשך בעמוד 11/

(3) מהו התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו במשפט הנתון? **הקף** את התשובה הנכונה.

בוגרים: נושא, מושא, נושא, לווּאי
חדשות: נושא, מושא, לווּאי, תיאור

ב. לפניך משפט שיש בו חלק כולל.

לפני שלושים שנה נחשבו הרעיונות של רובינסון לקיצוניים, אך אירועי העשור האחרון: העלייה בכוחה של הכלכלה היצרית והמשבר במערכות החינוך בעולם, גרמו לחשיפת התאוריות של רובינסון בקרב קהלים רבים.

(1) לפניך ארבע אפשרויות לסיווג המשפט. **הקף** את התשובה הנכונה.

- משפט פשוט.
- משפט איחוי בעל שני איברים.
- משפט איחוי בעל שלושה איברים.
- משפט מורכב בעל פסוקית תיאור.

(2) העתק מן המשפט את הביטוי המכליל: _____

- מהו התפקיד התחבירי של הביטוי המכליל במשפט?

הקף את התשובה הנכונה:

נושא, מושא, תיאור, נושא

- העתק מן המשפט את הפירוט: _____

- מהו התפקיד התחבירי של הפירוט במשפט?

הקף את התשובה הנכונה:

תיאור, תמורה, נושא, מושא

(3) מהו התפקיד התחבירי של המילה המסומנת בקו במשפט?

הקף את התשובה הנכונה:

בעולם: תיאור, מושא, לווּאי, תמורה

8. א. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם יש חלק כולל.
- (1) לעומת אופיין השמרני של מערכות החינוך, תנועת המייקרים דוגלת בחדשנות, ביצירתיות ובהמצאה.
- (2) הערך הראשון של תנועת המייקרים הוא עשייה וניסוי בלתי פוסקים.

- סמן את החלק הכולל בכל אחד מן המשפטים.
- מהו התפקיד התחבירי של החלק הכולל במשפט (1)?
- הקף את התשובה הנכונה: תמורה, לוואי, תיאור, מושא
- מהו התפקיד התחבירי של החלק הכולל במשפט (2)?
- הקף את התשובה הנכונה: תמורה, תיאור, נשוא, מושא
- מהו הקשר הלוגי במשפט (1)?
- הקף את התשובה הנכונה:
- סיבה ותוצאה, עימות והשוואה, תכלית, תנאי
- המר את משפט (1) במשפט איחוי (מחובר) בעל אותו קשר לוגי.

- ב. לפניך משפט.
- אמנם רובינסון אינו ממליץ על ביטול בתי הספר כמו איליץ, אך הוא מציע פתרונות קיצוניים לא פחות.
- מהו הסוג התחבירי של המשפט? הקף את התשובה הנכונה.
 - פשוט, איחוי (מחובר), מורכב
 - המר את המשפט במשפט מסוג תחבירי אחר אך שמור על הקשר הלוגי שבמשפט הנתון.

9. א. לפניך שני פתגמים בנושא חינוך ולמידה.

(1) **כל מה שצריך ללמוד לעשות, לומדים בתוך כדי עשייה.**

(אריסטו)

(2) **לך אל נמלה, עצל, ראה דרכיה וחכם.** (משלי ו, ו)

- מהו התפקיד התחבירי של הפסוקית התחומה ושל המילים המסומנות בקו? **הקף** את התשובה הנכונה.

כל מה שצריך ללמוד לעשות:

פסוקית נושא, פסוקית נשוא, פסוקית מושא, פסוקית תיאור

בתוך כדי עשייה: תיאור, מושא, נשוא, לוואי

עצל: תמורה, פנייה, נושא, קריאה

- באחד הפתגמים הנושא הוא סתמי. ציין את מספר

הפתגם. _____

- לפי חוקרי הלשון, הפתגמים מביעים אמת כללית, והם מבקשים ללמד מוסר השכל ולתת עצה, אזהרה או הנחיה להתנהגות טובה. הניסוח של הפתגמים מסייע להשגת המטרות האלה. בחר באחד הפתגמים (1) או (2), והסבר בעזרת שימוש במונחים תחביריים כיצד הניסוח של הפתגם שבחרת מסייע להשגת המטרות שציינו חוקרי הלשון.

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

ב. לפניך שני משפטים על פי הריאיון שנערך עם דייל דוהרטי (טקסט 3).

קרא אותם וענה על הסעיפים שאחריהם.

קולה של תנועת המייקרים במערכת החינוך גובר. מה דעתך על

תופעה זו?

(1) המר את שני המשפטים במשפט שאלה פשוט אחד.

(2) כתוב משפט שבו כל המשפט שכתבת בסעיף ב(1) ישמש

פסוקית נשוא.

/המשך בעמוד 15/

10. א. בכל אחד מן המשפטים שלפניך נתחמה פסוקית מצומצמת.

- ממשלות אינן מבינות כמה חשוב לעודד יצירתיות

→ בקרב התלמידים.

- אחת המטרות המרכזיות של החינוך במאה ה-21 היא

לעודד יצירתיות.

- הפילוסופיה החינוכית של רובינסון מדגישה את הצורך

לעודד יצירתיות כתנאי ללמידה משמעותית.

- כדי לעודד יצירתיות בקרב תלמידים יתקיימו בבתי ספר רבים סדנאות מייקרים.

- רובינסון מציע למנהלי בתי ספר לעודד יצירתיות

→ בקרב התלמידים.

(1) כתוב מעל כל אחת מן הפסוקיות את תפקידה התחבירי במשפט.

את התפקידים בחר מן הרשימה שלפניך.

פסוקית נשוא, פסוקית מושא, פסוקית תיאור, פסוקית לוואי, פסוקית נושא

(2) ציין את התפקיד התחבירי של שם הפועל המסומן בקו במשפט שלפניך.

- כל עוד המורה דבק בערכי תנועת המייקרים הוא יוכל לעודד יצירתיות בקרב תלמידיו.

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

لا تكتب في هذه المنطقة

ב. לפניך משפט מורכב.

ההצעה שנשתתף ביריד המייקרים עוררה התלהבות רבה בכיתה.

(1) תחם את הפסוקית שבמשפט.

(2) המר את הפסוקית שבמשפט זה בפסוקית מצומצמת.

(3) איזה מידע מן המשפט המקורי אבד כשהפסוקית שבו נהפכה לפסוקית מצומצמת?

/המשך בעמוד 17/

11. לפניך קטע על פי טקסט 1.

בשנת 1970 פרסם הפילוסוף האוסטרי איוואן איליץ' את ספרו הידוע "ביטול בית הספר". בשנת 2006, שלושים ושש שנה לאחר פרסום הספר, עלה המחנך והמרצה הבריטי סר קן רובינסון על הבמה בוועידה של TED, ובהרצאה שכותרתה היא "האם בתי הספר הורגים יצירתיות?" הוא ביטא את חששותיו בנוגע למערכות החינוך כיום.

א. הקף בקטע שלוש תמורות.

ב. בטבלה שלפניך העתק כל אחת מן התמורות שהקפת, וציין לידה את המילה או המילים שאותן היא ממירה ואת התפקיד התחבירי של המילה הזאת או המילים האלה במשפט.

התמורה	המילה או המילים שהיא ממירה	התפקיד התחבירי
1		
2		
3		

ג. לעתים קרובות מקורה של התמורה הוא במשפט שמני שנשואו הוא שם עצם.

בחר באחת התמורות שהקפת בקטע, וכתוב משפט שמני באמצעות התמורה שבחרת ובאמצעות המילה או המילים שהיא ממירה.

ד. בחר באחת התמורות שהקפת בקטע, והסבר את תרומתה לתוכן הקטע.

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.
ענה על ארבע מן השאלות 12-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

12. א. לפניך שבעה משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש (ובסוגריים אותו הפועל מנוקד).
ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים.

	הפועל	השורש	הבניין
(1)	מערכות החינוך תוכננו (תִּכְנְנָנוּ) לפי צורכי החברה במאה ה־19.		
(2)	מערכות החינוך התאימו לתקופה שבה הן הוקמו (הוֹקְמוּ).		
(3)	ממשלות רבות כופות (כּוֹפּוֹת) מבחנים סטנדרטיים על בתי הספר.		
(4)	ממשלות מאמינות כי מתן הזדמנות להיבחן שוב יעלה (יַעֲלֶה) את ממוצע הציונים.		
(5)	רובינסון מודה (מוֹדֶה) שיש גם צדדים חיוביים במערכת החינוך.		
(6)	בשנים האחרונות השתרשה (הִשְׁתַּרְשָׁה) התפיסה שיש לטפח תלמידים יצירתיים.		
(7)	כדי להיווכח (לְהוֹכִיחַ) בתרומתה של היצירתיות לחינוך, די לראות את התפתחות הטכנולוגיה.		

- ב. • כתוב את שם הפועל של הפועל **יעלה** (יַעֲלֶה) שבמשפט (4).

- כתוב את צורת עבר, נסתר של שם הפועל **להיווכח** (לְהוֹכִיחַ) שבמשפט (7).

13. לפניך משפטים, ובכל אחד מהם מודגשת מילה (בסוגריים אותה המילה מנוקדת).

- השדות **מוצפים** (מוצָפִים) במי הנהר שגאה.
 - בעריכת לוח השידורים מתחשבים בטעמים של ה**צופים** (צוֹפִים).
 - ה**צפת** (הַצְפָּת) השוק במוצרים מיובאים עלולה לפגוע בתעשייה המקומית.
 - **צפוי** (צָפוּי) לנו חורף קר מן הרגיל.
 - **מצפים** (מַצְפִּים) מן המייקרים לחשוב ביצירתיות.
 - נמרה **נצפתה** (נִצְפְּתָה) באזור הנגב.
 - עלינו לעמדת ה**תצפית** (תַּצְפִּית) כדי להתבונן בנוף.
 - לאחרונה **צפה** (צָפָה) ועולה השאלה כיצד לפתח חדשנות.
- א. מיינ בטבלה שלפניך את המילים המודגשות על פי ה**שורש**.

צ-פ-י / ה	צ-ו-ף

ב. לפניך שניים מן הפעלים המודגשים לעיל.

ציין את ה**בניין** של כל אחד מהם.

נצפתה (נִצְפְּתָה) _____

צפוי (צָפוּי) _____

ג. מן המילים המודגשות, העתק את שם הפעולה וציין את ה**בניין** שלו.

שם הפעולה _____

ה**בניין** _____

ד. (1) לאיזה חלק דיבור שייכת המילה **צופים** (צוֹפִים) שבמשפט לעיל.

(2) כתוב משפט שבו המילה **צופים** (צוֹפִים) תשמש חלק דיבור אחר.

14. א. לפניך שלושה משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

- כש**אסיים** את עבודתי, **אוכל** לנוח.
 - **אצה** לי הדרך, לכן **אגביר** את קצב ההליכה.
 - "גם כי אלך בגיא צלמוות לא **אִירָא** רע כי אתה עמדי" (תהלים כג, ד).
- (1) ציין את הבניין של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

אסיים (אִסִּים) _____

אוכל (אוֹכַל) _____

אצה (אָצָה) _____

אגביר (אֶגְבִּיר) _____

אירא (אִירָא) _____

(2) • הקף רק את הפועל שהאות אל"ף הראשונה שבו היא שורשית.

- ציין את השורש של הפועל שהקפת: _____
- בפעלים האחרים האות אל"ף הראשונה משמשת מוספית.
כתוב את משמעותה: _____

ב. נתח את הפעלים המודגשים בטבלה שלפניך.

גוף	זמן	בניין	שורש	
				נאום השרה תוזמן (תִּזְמֶן) לשעת צפיית השיא.
				השרה תוזמן (תִּזְמֶן) לנאום בכנס.

15. א. לפניך חמישה משפטים על פי הטקסטים, ובכל אחד מהם מודגש שם.

- יצירתיות היא תהליך של הפעלת **הדמיון** (דְּמִיוֹן).
 - כמה מן המיזמים הם: יצירת צעצועים מלגו, תכנות משחק או צילום **סרטון** (סֶרְטוֹן).
 - אלמנט נוסף הוא הנחלת הרעיון **שכישלון** (כְּשָׁלוֹן) יכול להיות חיובי.
 - יש לנו **תיאבון** (תֵּאָבוֹן) עצום ללמידה.
 - **הפתרונות** (פְּתָרוֹנוֹת) שמציע רובינסון קיצוניים לא פחות.
- (1) מבין השמות המודגשים, הקף את השם שנוצר בדרך של בסיס וצורן גזירה סופי.
- (2) ציין את צורן הגזירה הסופי בשם שהקפת, ואת משמעות הצורן הסופי בשם זה.
- צורן הגזירה הסופי: _____
- משמעות צורן הגזירה הסופי: _____
- (3) מיין את ארבעת השמות המודגשים הנותרים לשתי קבוצות על פי משקלם.
- קבוצה I: _____
- קבוצה II: _____

ב. לפניך שישה צירופים, ובכל אחד מהם מודגש שם.

הַרְצָאָה מרתקת, הַמְצָאָה מעניינת, הַבְנִיָּה של ידע, הוֹרָאָה אחרת, מוֹחָאָה ציבורית, מוֹרָאָה שנייים

מיין את השמות המודגשים בטבלה שלפניך.

גזרת נחי ל"א	גזרת נחי ל"ה

ג. לפניך ארבעה צירופים, ובכל אחד מהם מילה מודגשת. **הקף** את המילה היוצאת דופן מבחינת המשקל, וציין את השורש שלה.

תוֹפְעֶת טבע, תוֹבְעֶת כללית, תוֹצָאָה המבחן, תוֹדַעֶת שירות

השורש של המילה היוצאת דופן: _____

16. א. באקדמיה ללשון העברית טרם נקבעה חלופה למילה הלועזית "מייקר". לפניך החלופות שדוברי העברית משתמשים בהן.

יִצְרֹן, יוֹצֵר, תַּחְבִּיבֹן, מְמַצִּיא,
יִצְרָנַי, מְפַתַּח, עֲשִׂין, בּוֹרָא

(1) בטבלה שלפניך, מיינ את המילים לשתי קבוצות על פי דרך התצורה.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

(2) מהי המשמעות המשותפת למשקלים ולצורנים הסופיים במילים שלעיל? _____

(3) השם מִנְכָּ"ל נושא את אותה משמעות. הסבר את דרך התצורה של שם זה.

ב. לפניך ארבעה שמות.

הקף את השם שאִינן צורת בינוני.

מוֹקֵד, מוֹכֵר, תוֹפֵר, מוֹשֵׁל

ג. לפניך שתי קבוצות של שמות.

בכל קבוצה **הקף** את השם הֵיוּצָא דוֹפֵן מבחינת דרך התצורה.

(1) מְקַצְוֶעַן, מְנַעוּלֹן, מְסַעְדֵן, מַעוּדֵן

(2) השתהות, הוגנות, התרגשות, הישרדות

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

[illegible]

لا تكتب في هذه المنطقة